

УДК 633.37

Код UPOV: VICIA_VIL

Методика

проведення експертизи сортів горошку волохатого (*Vicia villosa* Roth)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Vicia villosa* Roth.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 200 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності дослідження продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 120 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин $0,45 \times 0,20$ м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 120 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 120 рослин або частин 120 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 120 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 120 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Стебло: місце галуження (ознака 5);
- Листочок: за формою (ознака 8);
- Суцвіття: кількість квіток (ознака 12);
- Насінина: забарвлення (ознака 19).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів горошку волохатого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Рослина: габітус VS, 3	висхідний розлогий	1 2	
2. (*) (+) QN	Рослина: за довжиною MS, 3	коротка середня довга	3 5 7	
3. QL	Сіянець: антоціанове забарвлення біля основи стебла VS, 1	відсутнє наявне	1 9	
4. QL	Стебло: антоціанове забарвлення VS, 2	відсутнє наявне	1 9	
5. (*) QL	Стебло: місце галуження VS, 3	біля основи по всій довжині	1 2	
6. (*) QN	Стебло: інтенсивність опушення VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
7. (+) QN	Листок: кількість листочків MS, 3	мала середня велика	3 5 7	
8. (*) PQ	Листочок: за формою VS, 3	лінійний еліптичний	1 2	
9. QN	Листочок: за шириною MS, 3	вузький середній широкий	3 5 7	
10. (+) QN	Листочок: за розміром MS, 3	малий середній великий	3 5 7	
11. QN	Листочок: інтенсивність опушення нижнього боку VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
12. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS, 3	мала середня велика	3 5 7	
13. (+) QN	Квітка: за довжиною MS, 3	коротка середня довга	3 5 7	
14. QN	Квітка: інтенсивність блідо-лілового забарвлення VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
15. (*) QL	Рослина: тип розвитку	однорічний дворічний багаторічний	1 2 3	
16. (*) PQ	Біб: форма VS, 3	видовжено- ромбічна ромбічна	1 2	
17. (+) QN	Біб: за довжиною MS, 4	короткий середній довгий	3 5 7	
18. PQ	Насінина: форма VS, 5	куляста злегка сплюснена	1 2	
19. (*) PQ	Насінина: забарвлення VS, 5	сіро-зелене темно-коричнєве	1 2	
20. QL	Насінина: орнаментация VS, 5	відсутня наявна	1 9	
21. (+) QN	Насінина: діаметр MS, 5	малий середній великий	3 5 7	
22. (*) (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS, 5	мала середня велика	3 5 7	
23. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MS, 2	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів горошку волохатого

Загальний вигляд рослини горошку
волохатого

Квітуча рослина

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	сформовані плоди
5	стигле насіння

До 2. Рослина: за довжиною, см.

Вимірюють від поверхні ґрунту до верхівки найрозвиненішого стебла. Полеглі рослини підіймають.

Коротка – до 70, середня – 70–150, довга – понад 150.

До 7. Листок: кількість листочків, шт.

Мала – до 10, середня – 10–16, велика – понад 16.

До 10. Листочок: за розміром.

Визначається добутком довжини на ширину.

До 13. Квітка: за довжиною, мм.

Коротка – до 15, середня – 15–20, довга – понад 20.

До 17. Біб: за довжиною, см.

Короткий – до 2, середній – 2–3, довгий – понад 3.

До 21. Насінина: діаметр, мм.

Малий – до 3, середній – 3–4, великий – понад 4.

До 22. Насіння: маса 1000 шт., г.

Мала – до 6, середня – 6–9, велика – понад 9.

До 23. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – до III декади червня, середній – III декада червня, пізній – I декада липня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 203.
2. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 194.
3. <http://www.google.com.ua/volokhatyi-vicia-villosa-routh.php>.